STILETTEN

NR 3/94 ÅRGÅNG 8 UTGES AV STOCKHOLMSFÖRENINGEN FÖR INDEPENDENT LIVING.

TEMA VALET

Välgörenhet eller lagstiftning om lika rättigheter? – Vi ställde frågorna till de politiska partierna

STILETTEN

– Sveriges enda facktidskrift på personlig assistansområdet.

STIL, Stockholmskooperativet för Independent Living, är partipolitiskt obundet men arbetar handikappolitiskt för mer personlig makt åt människor med funktionshinder genom kontroll över de tjänster vi behöver för att leva ett liv på lika villkor, motförtryck och diskriminering av människor med funktionshinder.

STIL, betraktar sig som en del av Independent Living-nätverket – den internationella medborgarrättsrörelsen för människor med funktionshinder.

Stödmedlemskap i STIL är öppet för alla. Medlemskap med rösträtt, förutsätter eget behov av personlig assistans.

Avgifter:

Medlemskap i STIL idéell förening med rösträtt	*100 kr/år*
Stödmedlem	*100 kr/år*

*Prenumeration på **STILETTEN** ingår i medlemsavgift.*
Enbart prenumeration (myndighet, organisation m fl) *100 kr/år*

Postgirokonto 73 66 70-1

Styrelsen:
Ordförande:
*Adolf Ratzka ** *08.740 42 00, fax 08.740 45 00*

Övriga ledamöter:

*Jamie Bolling**	*08.10 49 72, fax 24 23 41*
*Helena Karnström**	*08.702 17 04, arb 08.640 81 10, fax 08.643 75 19*
*Stefan Käll**	*08.612 73 75, arb 08.613 39 00, fax 08.612 73 75*
*Björn Thorén**	*08.99 35 78, arb 08.18 91 00, fax 08.99 99 91*
*Verena Ziswiler**	*08.720 05 28, fax 08.720 05 28*
*Barbro Malmsten**	*08.730 11 28, arb 08.18 91 00*

Suppleanter:

*Eva Gerdén**	*08.740 42 00, arb 08.640 81 10, fax 08.740 45 00*
*Sonia Welander**	*08.580 379 01, fax 08.580 379 01*
*Johan Sjögren**	*08.571 686 80, arb 010.24 50 69, fax 571 686 80*

STILETTEN *kommer ut fyra gånger om året.*
*Redaktör för detta nummer har varit Roland Ewers**
*Ansvarig utgivare: Adolf Ratzka**
*Layout: Roland Ewers**

Postadress: STIL
Bondegatan 39,
116 33 Stockholm
Tel: 08.640 81 10
Fax: 08. 641 67 10

** Vi har satt detta tecken bakom de personer som har behov av personlig assistans. Därmed vill vi klargöra att vi betraktar personlig assistans som merit och avgörande förutsättning för att arbeta i STIL. Vi vill visa att vi talar i egen sak, av egen erfarenhet. Det är vi som är de bästa experterna på våra behov.*

INNEHÅLL

Allmän information om STIL 2

Ledare 4

Handikappombudsmannen:
– Kvinnans situation har hög prioritet 5

Adolf Ratzka*:
– Vi har inte så många verktyg 7

Ett råd som kommer att väcka debatt 7

McDonald's VD:
– Vi måste verka för de som inte kan ta ansvar för sig själva 8

Bengt Lindqvist:
– Antidiskrimineringslag före sekelskiftet 9

Tema valet 10

FN:s standardregler 14

STIL-nyheter 15

Badskandal i Varberg 16

Semester i svensk långvård med DDR-standard 17

Noterat, tyckt, tänkt och klippt 18

Heta frågor inför valet och frågor om kalla bad

Handikapprörelsen i Sverige har i flera år kämpat för en ordentlig politisk plattform att framföra sina krav, bla en antidiskrimineringslag liknande den i USA. Den 1 juli tillträdde Inger Claesson Wästberg sitt ämbete som Handikappombudsman, ett tandlöst ämbete utan verksamma instrument. Till hennes hjälp har riksdagen tillsatt ett råd, vars sammansättning med avseende på representation av människor med funktionshinder går stick i stäv med FN:s standardregler på området. Vi intervjuade till en början två medlemmar, Mats Lederhausen, VD för svenska McDonald´s samt fd Socialminister Bengt Lindqvist.

Med anknytning till detta och i samband med det stundande valet har vi ställt en del essentiella frågor om vilket samhälle vi ska ha i framtiden. De tillfrågade var officiella representanter för samtliga riksdagpartier och svaren gav en hel del att fundera över.

Slutligen redovisar redaktören ett högst aktuellt exempel på diskriminering. Badskandalen i Varberg denna heta (puh) sommar, skulle aldrig ha blivit faktum om vi hade haft en lagstiftning liknande ADA i USA.

*Redaktören**

.". samlar våra krafter, tar till orda och träder fram på den politiska arenan.

När de osynliga reser sig

"Hur bryter vi stilleståndet, denna förödande förlamning mellan gårdagen och mellandagen som kan förvandla nostalgi till melankoli, sorg till vrede, utanförskap till fiendskap, avstånd till avgrund? Dessa ödesfrågor borde givetvis vara ständigt närvarande i vårt offentliga samtal, i alla valmöten, i vår riksdag, ändå är det bara tystnadaden som hörs i dessa sammanhang. Så har det varit i decennier och så kommer det vara så länge vi avvikare, annorlunda svenskar, alla som finns här men som inte erkänns som en riktig del av detta land, vi det osynliga Sverige, skuggornas Sverige, inte samlar våra krafter, tar till orda och träder fram på den politiska arenan.

Syftet med en sådan inblandning kan givetvis inte vara att väcka medlidande hos det svenska etablissemanget. Offer- och tiggarmentaliteten är våra värsta gissel. Om vi finner oss i dessa roller, då är våra möjligheter att bli delaktiga i utformandet av vårt eget liv helt obefintliga. Det får helt enkelt vara nog med tycka-synd-tycka-om-syndromet, omhändertagandet, förmynderiet, beroendet och bidragsmentaliteten. Syftet med ett politiskt ingripande måste i stället vara att ta integrationsprocessen i egna händer, omvandlas till integrationens huvudaktörer, ta initiativet inte bara när det gäller att lösa problemen utan framför allt när det gäller själva problemformuleringen. Där ligger egentligen vår största utmaning, att omdefiniera verkligheten. Vi måste med eftertryck visa att de sk handikapproblemen egentligen inte har så mycket med människor med funktionshinder att göra utan främst med det svenska samhällets svårigheter att bejaka mångfalden..."

Texten skrevs av Mauricio Rojas och är hämtad ur den nya tidskriften *Creol, – "det mångkulturella magasinet"*. Jag har endast bytt ut ordet "invandrare" mot "människor med funktionshinder".

Som invandrare och som person med funktionshinder har jag alltid känt likheterna i situationen. De båda grupperna invandrare och personer med funktionshinder är ungefär lika stora. Ca 10 procent av den svenska befolkningen var. Vi delar erfarenheten av den påtvungna och självvalda marginaliseringen, avvikarrollen med omyndigförklarande och narrfrihet som följder, kravet att anpassa oss till andras förväntningar, som leder till förlusten av den egna identiteten, och ytterst till förlusten av självrespekten.

I det här numret av *STILETTEN* har vi frågat ut riksdagspartierna och andra om "handikappolitik". Våra frågor har ytterst att göra med vad för slags samhälle vi vill ha. Ett samhälle som tvingar folk in i klassifiering av medborgarskapet, beroende på viljan och förmågan att anpassa sig till majoritetens krav. Ett samhälle som definierar lyckan med att se ut och bete sig som andra. Eller ett samhälle där alla får vara som de är, ett samhälle där lagen garanterar vår rätt och vår lika behandling oavsett kön, härkomst, ras, religion, funktionshinder, sexuell läggning mm.

Bort med enfalden – leve mångfalden!

Adolf Ratzka*

Inger Claesson Wästberg (Handikappombudsman) om sitt ämbete:

Kvinnans situation har hög prioritet

Den 1 juli i år tillträdde Inger Claesson Wästberg, sedan länge STIL-medlem, sin post som Handikappombudsman. Vi bad om en telefonintervju och går rakt på sak.

– Vad vill du göra i ditt nya ämbete?

– Jag vill arbeta för att människor med funktionshinder ska ha samma rättigheter och möjligheter som alla andra. Det är min målsättning.

– Hur kommer du arbeta för att nå dit? Vad har du för möjligheter och begränsningar?

– Vi kommer att arbeta stegvis. Vi ska nu titta på brister i lagstiftningen och då till en början titta på arbetet med bygglagarna.

Till vår hjälp har vi ett råd på 15 personer där som bekant Adolf Ratzka sitter med.

Som förutsättning har jag en lag i botten som styr mitt arbete som Handikappombudsman och som ger vissa möjligheter.

Jag kan tex kalla myndiheter eller organisationer till överläggningar för att förhindra diskriminering eller kränkande behandling av enskilda personer.

Jag kan också kalla till mig myndigheter, kommuner och landsting som ju har vissa skyldigheter. Dessa måste enligt lag lämna vissa uppgifter till mig för vidare överläggningar.

Som det nu är kan jag däremot inte driva några processer i domstol.

– Vad behövs för att Sverige ska få en antidiskrimineringslag som den i USA i detta århundrade?

– Det krävs ju först att vi har en lag som förbjuder diskriminering av människor med funktionshinder. Det har vi nu inte. Vi har en lag mot etnisk diskriminering, men ingen lag mot diskriminering av människor med funktionshinder. USA har däremot en diskrimineringslag, när det gäller funktionshindrade, ADA. Med hjälp av den kan man driva process mot någon som rent fysiskt, med trappor, eller icke anpassade bussar tex diskriminerar människor med funktionshinder. ADA har i praktiken lett till fantastiska förändringar på ett plan – nämligen möjligheten att ta sig fram. Å andra sidan ligger USA efter när det gäller sjukförsäkringssystem, rätt till gratis rehabilitering och möjlighet att få bidrag till hjälpmedel som rullstolar och liknande. Utan dessa kan man ju ändå inte ta sig fram. Det är också för tidigt att säga om ADA har förändrat situationen på arbetsmarknaden. Det är svårt att bevisa att en arbetsgivare vägrar anställa en person med funktionshinder på just den grunden och det gäller både här och där. (Arbetslösheten bland människor med funktionshinder här är ca 80% och den är nästan lika hög i USA).

Jag kan som ombudsman alltså inte driva processer i domstol. ➤➤➤

Formellt krävs det ju ett riksdagsbeslut för att få igenom en antidiskrimineringslag och det krävs ju ett stort arbete från många för ett sådant beslut. Man kan väl säga att riksdagens beslut om en Handikappombudsman är ett steg i riktning mot en sådan lagstiftning.

Det finns från riksdagen också en önskan om att utöka ombudsmannens verktyg, så att vi även kan driva processer, kanske inte generellt, men i alla fall i vissa enskilda ärenden.

Man kan påstå att det finns en politisk vilja att gå vidare på den inslagna vägen, men inget uttalat mål, hur långt.

– Hur uppfattar du handikapprörelsens engagemang i frågan?

Handikapprörelsen har ju flera decenniers erfarenhet i opinionsbildning och man har ju engagerat sig mycket starkt för en Handikappombudsman med utökade befogenheter. Man hoppades ju på någon form av antidiskrimineringslag redan från den 1 juli i år och jag upplever en viss besvikelse från handikapprörelsen, att man inte nådde ända fram.

– Det hade nog varit omöjligt att tillsätta en person utan eget funktionshinder till en position som din i USA. Varför går det i Sverige?

– Det är ju regeringen som har tillsatt mig, så den frågan får du faktiskt ställa till den.

Men vad tror du själv?

– Det är ju inte så att de som arbetar med dessa frågor i USA enbart är människor med funktioshinder. Där ringar man ju in personer som arbetar i en viss riktning och det kan vara människor av båda slagen. Så ser det också ut i det politiska nätverk jag har där.

Det har skett en förändring i organisationerna i Sverige idag. Det är fler människor med funktionshinder i toppositioner än tidigare.

För att vara lite elak tillbaka, så vågar jag påstå att det traditionellt varit medelålders män med funktionshinder som företrätt alla, kvinnor, barn, ungdomar och äldre med funktionshinder, och det har nog satt sin prägel. För att ta ett skräckexempel: På den senaste World Blind Union-konferensen var 4% kvinnor...

Det står också i arbetsbeskrivningen för mitt första år, att jag ska prioritera arbete med FN:s standardregler och frågor om kvinnor och handikapp.

– Tror du att valutgången kan ändra förutsättningarna för ditt arbete?

– Nej det tror jag inte eftersom det råder stor politisk enighet kring de här frågorna i riksdagen.

Adolf Ratzka*:
Vi har inte så många verktyg

STILETTEN bad också Adolf Ratzka*, ordförande i STIL, svara på några frågor och ge en kommentar till tillsättandet av Handikappombudsmannen.
(Adolf sitter också med i det nytillsatta råd som nämndes i den föregående intervjun).

– Vad tror du behövs för att Sverige ska få en lag liknande ADA (American with Disabilities Act, en omfattande lagstiftning som ska garantera likställdhet i den byggda miljön, medierna och arbetslivet), i USA, före sekelskiftet?

– Jag tror för det första att det krävs en mycket större enighet inom handikapprörelsen om att vi ska ha en sån lag. Jag hör alltför många funktionärer ifrågasätta om det verkligen är nödvändigt med lagstiftning.

I Tyskland och Storbrittannien är kraven entydiga och drivs på ett helt annat sätt. Genom ideliga demonstrationer, manifestationer, uppvaktningar osv. Här märks ingenting av detta.

Här i Sverige är steget långt till att se det som en fråga om rättssäkerhet och lika medborgarrätt i en demokrati. Många som engagerar sig för människor med funktionshinder föredrar att se handikappfrågor som en arena för medmänsklighet, solidaritet och humanitära insatser. En omfattande och effektiv lagstiftning med kännbara sanktioner på vårt område kan då upplevas som störande av de som vill göra goda gärningar.

Handikapprörelsen själv har inte heller något större intresse i frågan. Dels därför att det finns gott om funktionärer och förtroendevalda som ser oss som objekt för sina humanitära insatser, dels för att många medlemmar hellre vill ha en beskyddande särbehandling med förtidspension istället för utbildning och arbete. Färdtjänst istället för anpassad kollektivtrafik mm. De förstår mycket väl att lika rättigheter innebär lika skyldigheter och det är de rädda för.

Djupt inom handikapprörelsen finns känslan av att vi enbart är tärande, att allt vi behöver är olika slags bidrag. Att vi själva är skattebetalare, att vi själva kan uträtta något i våra liv, att vi kan bidra till samhällets uppbyggnad, det hörs inte mycket av. Då är det naturligt att man i tider av statsfinansiella kriser ligger lågt, så lågt man helst vill krypa under mattan för att inte synas, för att ingen ska komma på tanken att dra ner på våra bidrag. När handikappolitik enbart har blivit en fråga om bidrag, då blir det svårt att driva en offensiv kampanj om våra lika rättigheter.

Å andra sidan måste man se pragmatiskt och långsiktigt på utvecklingen mot en svensk motsvarighet till ADA. Man får ta steg för steg. I USA skedde det inte över en natt heller. Där bör-

jade man redan på femtiotalet och via delsegrar har man nu uppnått ADA. Det kommer förmodligen ta längre tid här i Sverige, eftersom vi i jämförelse med USA inte har en tradition av minoriteter som kämpat för lika medborgarrätt.

– Varför tror du att det går att utnämna en person utan funktionshinder som ombud för handikapprörelsen i Sverige?

– Det är naturligt. Regeringen tillämpar bara en tradition som handikapprörelsen haft sedan begynnelsen.

– Tror du att valutgången kan ändra förutsättningarna för arbetet för en antidiskrimineringslag?

– Historiskt sett har väl socialdemokraterna haft en mindre benägenhet att använda sådana begrepp som medborgarrätt. Själv har jag upptäckt att man lätt blir stämplad som liberal eller konservativ när man använder detta begrepp.

När man talar med socialdemokratiska funktionärer inom handikapprörelsen om ADA hör man väldigt lite entusiasm för ett sådant verktyg. Enligt min erfarenhet hänger det ihop, dels med skepsis mot USA:s socialpolitik (den inställningen är visserligen berättigad men allt behöver inte vara dåligt för den skull) och okunnighet om ADA och de landvinningar man har gjort i USA under det senaste decenniet, och dels att man inte ser lagstiftning som ett socialpolitiskt verktyg i Sverige.

Man kan hoppas att den nuvarande statsfinansiella krisen medför åtminstone insikten att man inte kan bygga handikappolitiken på politikernas och allmänhetens goda vilja. Den goda viljan fanns kanske under de feta åren. På lång sikt är det värdigare och tryggare för oss att våra rättigheter är garanterade genom effektiva lagar – inte sådana lagar som den som skulle anpassa kollektivtrafiken till år 1990. Vår medborgarrätt måste ju gälla oavsett vilken regering vi råkar ha, oavsett om det är hög- eller lågkonjunktur.

– Övriga kommentarer?

– Jag är alltså skeptisk till själva ämbetet, speciellt som det inte kan driva processer, men eftersom vi inte har så många istrument att driva handikappolitik med, får vi väl försöka använda det vi har vi har. Kanske blir ämbetet ett steg på väg och Inger Claesson Wästberg som person har ju gedigna kunskaper i ämnet och en bra ideologisk grund som hon visade inte minst genom sitt intresse för Independent Living och sitt arbete för LSS.

Ett råd som kommer att väcka debatt

Handikapprörelsen i Sverige har i flera år kämpat för en ordentlig politisk plattform att framföra sina krav, bla en antidiskrimineringslag liknande den i USA. Den 1 juli tillträdde Inger Claesson Wästberg sitt ämbete som Handikappombudsman, ett tandlöst ämbete utan verksamma instrument. Till sin hjälp har hon ett råd och STILETTEN publicerar här listan på dess samtliga medlemmar.

Vi noterar att vi endast kunde sätta stjärna bakom två namn på listan, Adolf Ratzka* och Bengt Lindqvist*. I övrigt kemiskt rent från människor med eget funktionshinder och representanter från handikapprörelsen, ett sensationellt förhållande – inte minst ur internationellt perspektiv. (Man har tex lämnat FN:s riktlinjer i Standard Rules därhän, se sid 14.). Det verkar som handikapprörelsen inte ens är tillfrågad. Hur har listan kommit till och vilka kriterier ligger till grund?

Vi frågade tex en av rådets medlemmar – Svenska McDonalds VD Mats Lederhausen, om han visste varför han blev tillfrågad. Han svarade att han inte hade en aning om vad det var för sällskap, att han pga tidsbrist till en början avböjde och istället föreslog att en av företagets informationschefer, kunnig på dessa frågor kunde ta hans plats, men det passade inte.

STILETTEN frågade också Socialdepartementets Leif Lundqvist om vilka kriterier som gällt för rådets utformning och fick på förmodligen sedvanligt tjänstemannasätt till svar:

– Rådet är tillsatt utifrån olika infallsvinklar i samhället bla då ur näringslivets perspektiv. Riksdagsledamöterna är tillsatta efter förslag från respektive partier. När det gäller de övriga medlemmarna grundar det sig på sedvanlig beredning inom departementet.

Red

Rådets sammansättning

Leif Karlsson riksdagsledamot, m, *Marianne Jönsson*, riksdagsledamot, c, *Bengt Lindqvist**, riksdagsledamot, s, *Adolf Ratzka**, filosofie doktor, *Mats Lederhausen*, VD Svenska McDonalds, *Ann Marie Wendelholt*, regional rådgivare, *Christopher Gillberg*, professor Avd för barn- och ungdomspsykiatri, Gbgs universitet, Annedalskliniken, *Maria Modig*, författare, *Madeleine Leijonhufvud*, professor Sthlms universitet, *Kjell Olsson*, regionchef, *Margareta Persson*, ordf i Handikappförbundens samarbetsorganisation, *Lennart Groll*, fd hovrättslagman, författare, *Gunnel Källgren*, bitr professor, *Britta Ericson*, fil dr, inst. f pedagogik och psykologi, Linköpings universitet, *Eva Jeppson-Grassman*, docent, Sthlms universitet.
Handikappombudsmannen är självskriven ordförande.

Mats Lederhausen, VD, svenska Mc Donalds, medlem i rådet som bisitter Handikappombudsmannen:

– Vi måste verka för de som inte kan ta sitt ansvar själva

Varför tror du att du att du blev ombedd att sitta med i det råd som ska bisitta Handikappombudsmannen.

– Jag har faktiskt ingen aning om vad det är för forum. De sa att de ville ha en företrädare för näringslivet och att vi ju faktiskt har tagit en del steg på området så jag sa ja.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

– Det skulle inte förvåna min om så var fallet. De har svårt att få jobb och det är ju ett tecken på att diskriminering.

Anser du att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

– Jag tror inte att man kan lösa stora samhällsproblem bara med politik. När det uppstår problem, tenderar vi i det här landet att försöka hitta en syndabock. Medborgarna har ett stort ansvar att se till så att alla får det så drägligt som möjligt. Det är huvudtesen. Därför är det viktigt att man verkar för de som inte kan ta sitt eget ansvar. Företagen måste skapa utrymme och anställa fler med funktionshinder. Min personliga uppfattning är att mer lojala anställda än människor med funktionshinder, får man leta efter. De sprider också en känsla av samhörighet omkring sig.

Lagstiftning har bevisligen inte fungerat i många fall. Det är ju en massa saker i det här landet som är olagliga men som förekommer ändå. I slutändan är man hänvisad till de normer och den etik som gäller i samhället. Jag tror att det är farligt att bara lagstifta. Man måste istället normbilda, tala om för människor vad som är rätt och fel. Vårt företag till exempel, skulle nog aldrig ha lyckats så bra om vi hade en lag som sa att vi skulle anställa människor med funktionshinder. Det måste finnas en genuin känsla i botten. Mänsklighet helt enkelt. Å andra sidan kan jag ju förstå att om ingenting händer så måste man ju lagstifta.

Jag vet inte hur det kommer att fungera med en handikappombudsman men jag är naiv nog att tro att med lite

– Consensus, samverkan är mitt motto

Ditt företag har ju sina rötter i USA. Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, (ADA)?
I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

– Ja jag känner till den lite grand. Man har ju de där affermative action-lagarna (en form av tvingande anställningslagar) i USA som påverkar lag-stiftningen på en rad områden som sex, ras och religion och funktionshinder. Det är svårt att bevisa att de här lagarna fungerar i praktiken ochtex ger fler människor jobb.

publicitet om hur bra det fungerar, när man anställer funktionshindrade, så kommer nog fler företag agera på det här området

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst.
Vad anser du om en sådan rättighetslag?

– Det finns ju en lag sedan många år som säger att man måste bygga

handikappanpassat, med breda dörrar, handikapptoaletter osv. Det är alltså genomfört på de flesta arbetsplatser i dag, men har det lett till att företagen anställer fler personer med funktionshinder? – Nej, för man har inte fattat fördelarna, och man har inte viljan.

Vi har tyvärr skapat ett samhälle där man bara tänker kortsiktigt och på sig själv. Vi måste höja ribban och jobba mer tillsammans. Jag är ung och naiv nog att tro att om man går upp till tex SL eller landstinget och sätter sig ner och resonerar, och har den inställningen att nu löser vi det här tillsammans så måste det gå. Det är jag övertygad om. De flesta politiker är vettiga och lyssnar. Det gäller bara att man tacklar dom rätt. Kommer man med kravmaskinen drar dom öronen åt sig.

Jag tror att man istället måste utnyttja läget i dag och tex visa på en ekonomisk avräkning. Börja med tre städer tex och gör en utvärdering. Här kan man samtidigt som man gör människor gladare kanske också spara pengar i ett längre perspektiv osv.

Consensus är mitt motto. Jag är väldigt engagerad i "Det naturliga steget" som du kanske känner till. Där arbetar vi konsekvent efter det mottot. Om man sätter sig ner och sammanfattar alla punkter man *inte* är överens om kommer man ingen vart. Det gäller att börja i andra änden. Vad är det minsta gemensamma vi är överens om, och sedan kan man gå vidare framåt.

Hur ser ditt företags butiker ut runt om i landet. Är det tillgängliga för funktionshindrade? Synskadade?

– De kan bli mycket bättre. Vi gjorde en inventering för några år sedan och när det gäller synskadade kan jag direkt säga att vi har sämre samvete. När det gäller rörelsehindrade ser det i de flesta fall ganska bra ut. Vi har fortfarande lite problem kvar med framför allt äldre restauranger och med dörrar på en del ställen.

Bengt Lindqvist:

Antidiskrimineringslag före sekelskiftet

FOTO: JOHN WAHLBÄRJ

Är tillsättandet av handikappombudsmannen som ju saknar befogenhet att processa och därmed i sin tur kraftfulla verktyg för att agera bara ett politiskt smink, en snygg fasad.

– Nej det tycker inte jag. Jag tror säkert att man kan uträtta en hel del bra saker med handikappombudsmannen även som det ser ut nu.

Till sin hjälp har ombudsmannen ett råd på 15 personer där du själv sitter med. Vi undrar om du känner till vilka kriterier som har styrt urvalet.

– Nej jag känner inte till vilka kriterier som har styrt urvalet. Jag själv sitter ju med som parlamentariker och riksdagsledamot och i det sammanhanget har inte alls diskuterats rådets övriga sammansättning. Jag måste säga att jag är förvånad och upprörd över att handikapprörelsen i Sverige i så liten grad är representerad. De är uppenbarligen inte tillfrågade. Det avviker från sedvanlig praxis här i landet och kommer säkert att väcka uppståndelse internationellt eftersom det går stick i stäv med de standardregler som FN har fastställt på området.

Kan valutgången bidra till att ämbetet får ändrade förutsättningar att arbeta och i så fall hur?

– Ja det menar jag att den kan. Skulle vi socialdemokrater få större inflytande efter valet så utgår jag ifrån att vi kommer att påskynda utvecklingen så att handikappombudsmannen får en processande funktion, och vi har lagt ett förslag på genomdrivandet av en antidiskrimineringslag på arbetsmarknaden så snart det går att göra.

Tror du att det är möjligt att vi i Sverige, före sekelskiftet, får en antidiskrimineringslag liknande ADA i USA?*

– Ja det där är en intressant fråga. Svaret är egentligen ja. Jag tror dock inte att den kommer se ut som den i USA, eftersom den ju är anpassad till deras lagstiftning och den tradition som finns inom välfärdsområdet där. Vi är fundamentalt olika i det avseendet. Handikapputredningen har istället föreslagit att man ska gå in på en rad lagområden och göra förstärkningar där. Jag är alldeles övertygad om att vi går mot en skärpning av lagstiftningen och att vi går mot ett antidiskrimineringstänkande även i Sverige.

*ADA – se överst sid 10.

TEMA VALET

TEMA VALET

STILETTEN har inför det stundande valet ställt några essentiella frågor till samtliga riksdagspartier. De flesta svarade skriftligt på samma frågor och utan följdfrågor. Den amerikanska lagen ADA, (American with Disabilties Act), som nämns i sammanhanget är en omfattande lagstiftning som ska garantera likställdhet i den byggda miljön, medierna och arbetslivet.

AV ADOLF RATZKA* OCH ROLAND EWERS*

S

Birgitta Svensson, Socialdemokraternas presstjänst.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Ja.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Ja, både ock.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

Socialdemokraterna har ställt sig bakom handikapputredningens slutbetänkande, som bland annat innebär skärpningar i tillgänglighetslagstiftningen.

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

Hänvisar till föregående svar.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA? I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

Handikapputredningen har byggt delar av sitt arbete på amerikanska erfarenheter, bland annat studier av ADA.

V

Owe Larsson, politisk sekreterare Vänsterpartiet.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Ja jag anser att människor med funktionshinder diskrimineras i samhället. De diskrimineras på arbetsmarknaden och arbetslösheten bland dem är skyhög. Många hindras från att ta del av samhällsinformationen, den privata sektorn kan bli helt stängd för dem och många allmänna platser och lokaliteter är fortfarande oåtkomliga för funktionshindrade.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Mitt parti anser att diskriminering är en fråga om medborgarnas rättssäkerhet och att grundlagen borde ses över så att olika gruppers rättssäkerhet bättre reglerades. Det är genomförandet av handikappolitiken, bevarandet/försvarandet och utvecklingen, som är socialpolitik.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

Vänsterpartiets handikappolitik har som inriktning att varje människa ska kunna föra ett oberoende liv oavsett funktionshinder. För att nå detta mål vill vi ha rättighetslagar som listar de rättigheter som människor har. Vänsterpartiet ansluter sig också till ansvars- och finansieringsprincipen som innebär att de som skapar verksamheter ska ha skyldihghet att göra dem tillgängliga.

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

Hänvisar till föregående svar.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA? I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

Jag vill ha en antidiskrimineringslag liknande den som finns i USA, (ADA). Den skulle ta upp förbud mot diskriminering av funktionshindrade både inom offentlig och privat sektor. Det ska gälla arbetslivet, transporter och kommunikation, lokaliteters tillgänglighet mm.

Den ska vara sanktioner inskrivna i lagen så att den enskilde kan föra talan mot den som bryter mot lagen. Detta kan då dels vara pådrivande så att vi får ett tillgängligare samhälle och dels ger det ett bättre stöd för den enskildes rätt.

Jag måste erkänna att jag inte är särskilt påläst om ADA men om jag inte minns fel så finns i USA ett kontrollsystem men en eller flera undersökningskommissioner under motsvarighet till justitiekanslern. Där kan man utreda misstänkta överträdelser. Min förhoppning hade varit att Handikappombudsmannen skulle få liknande befogenheter och att den organisationen skulle kunna föra talan i olika juridiska instanser. En sådan ordning hade varit bra för att utveckla rättspraxis. Tyvärr blev det inte så.

TEMA VALET

nyd

Clas Woltenstern, Ny Demokrati.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Jag skulle vilja säga att i det svenska samhället diskrimineras människor med funktionshinder ovanligt lite. Med det stöd som samhället ger idag har dom relativt bra förutsättningar att leva ett så fullvärdigt liv som möjligt. Jag håller alltså inte med om att dom är så där våldsamt diskriminerade.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Då är jag beredd att lägga in denna fråga på den socialsolidariska sidan.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

Att rent grundlagsmässigt gå fram med dessa rättigheter tror jag inte är helt nödvändigt.

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

Det där är inte så mycket en fråga om lagar, rättigheter och skyldigheter, utan snarar en fråga om att var och en ska ta ansvar utöver sig själva. Den som tex har en släkting eller vän som har problem av den här karaktären bör väl samhället uppmuntra till ett större personligt engagemang och bör väl underlätta för det också. Det handlar inte så mycket om kronor och ören utan snarare om mänsklighet och om att vi medborgare i högre grad ska bry oss om varandra, och bry oss om de som av olika anledningar har problem eller är svagare på något sätt.

Jag menar att allt som definieras som ett problem eller något som behöver stöd i Sverige, institutionaliseras, lagstiftas om, varav följeratt alla vi skattebetalare eller att alla vi vanliga mer lyckligt lottade medborgare betalat vår avgift på skattsedeln och sen behöver vi inte bry oss om resten. Allting tas om hand centralt. Det är alltså viktigt att var och en tar ett större personligt ansvar för detta.

Det är ju självfallet så att en person som är rörelsehindrad inte helt lätt kan komma in på alla kulturaktiviteter, komma in på alla bibliotek eller gå på alla teaterföreställningar utan han eller hon kanske behöver hjälp och det är ju inte konstigare än att vi alla kan bli bättre. Ser vi någon som behöver hjälp, det kanske handlar om att lyfta en rullstol i en trappa eller att skjuta på den, så kan vi göra det på ett helt odramatiskt mänskligt sätt.

Jag tror att vi i den svenska modellen likt medeltidens avlatsbrev köpt oss fria från det personliga ansvaret.

Jag tror snarare att det är en fråga om en moralisk upprustning för oss svenskar att på ett naturligt sätt ta i tu med dessa frågor.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA? I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

Jag känner till den men har inte satt mig in i detaljerna så jag kan inte svara på den frågan.

TEMA VALET

fp

Bengt Westerberg, partiledare.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Ja. Personer med funktionshinder är diskriminerade på många områden, exempelvis arbetsmarknaden. Utgångspunkten för handikappolitiken är respekten för alla människors lika värde och lika rätt. Funktionshindrade skall beredas möjlighet att som andra vara med i samhällslivet och delta i olika aktiviteter. Samhället skall vara utformat så att det passar alla. Målet för handikappolitiken är att uppnå full delaktighet och jämlikhet.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Diskriminering av människor med funktionshinder är ett samhällsproblem. Genom politiska beslut inom samhällets alla olika områden kan vi arbeta för att förenkla situationen för människor med funktionshinder. Det handlar om att göra miljöer och verksamheter tillgängliga för alla.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

Ibland kan det krävas rättighetslagstiftning för att säkerställa att människors grundläggande behov tillfredsställs. LSS, lagen om särskilt stöd och service till personer med funktions-

hinder, är en sådan rättighetslag.

Folkpartiet förespråkar också ett *välfärdskontrakt* som innebär en sorts "konsumentpolitik" för välfärdstjänster. Var och en skall få veta vilka sociala rättigheter och skyldigheter man har. Det måste också framgå tydligt vem som har ansvaret för en viss verksamhet och vart man ska vända sig för att få rättelse när fel begås.

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

Rätten till en personlig assistent har ökat tillgängligheten för många människor. Assistans kan lösa det grundläggande problemet genom att kompensera funktionshindret, och inte som andra stödformer bara angripa symtomen.

Vi anser att den fysiska tillgängligheten för människor med funktionshider måste öka. Det är dock viktigt att ha ett rimligt tidsperspektiv, så att anpassningen blir möjlig att genomföra. Resemöjligheterna för funktionshindrade måste också förbättras. Vi anser att kollektivtrafiken skall vara basen för resandet och att den måste få en sådan utformning att särlösningar kan minska.

Kollektivtrafiken bör samordnas med färdtjänst och sjukhusresor på länsnivå. Detta är en fråga som Samreseutredningen för närvarande tittar närmare på. Se vidare fråga 5.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA? I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

Ja, jag känner till ADA, den amerikanska lagen som förbjuder diskriminering av funktionshindrade inom så väl den offentliga som privata sektorn. Den har lett till stora förbättringar när det gäller tillgängligheten för funktionshindrade i USA.

Vi är principiellt positiva till en svensk antidiskrimineringslag samt att ge handikappombudsmannen en processförande roll. Förutsättningarna för detta bör prövas under den kommande mandatperioden.

KdS

Helena Höij, politisk sekreterare.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Ja, tyvärr diskrimineras personer med funktionshinder fortfarande i vårt samhälle, det gäller inte minst på arbetsmarknaden. Så länge olika grupper i samhället känner att de inte har samma rättigheter och möjligheter så länge måste vi erkänna att det förekommer diskriminering.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Diskriminering rör många olika områden i likhet med till exempel jämställdheten, och kan inte kategoriseras som ett speciellt område. I bland kan medborgarnas rättigheter lösas med hjälp av socialpolitik, i andra fall behövs lagstiftning inom ett annat område.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

KdS är tveksam till alltför mycket rättighetslagstiftning. Dels därför att det lätt blir en ensidig focusering på vissa områden, vilket gör att tex kommuner kan lämna andra lika angelägna områden åt sidan. Dels därför att vi inte tror att man med hjälp av lagar kan reglera allt i vårt samhälle, utan en mer djupgående förändring bäst åstadkommes genom attitydförändringar. Det handlar om att hävda människovärdet – människolivets okränkbarhet, varje människas lika värde och varje människas unika värde. Det finns dock områden där lagstiftning behövs för att stödja särskilt utsatta grupper, grupper som inte alltid kan föra sin egen talan.

När det gäller just kommunikationer skriver vi i vårt handikappolitiska handlingsprogram: "De som inte kan nyttja vanlig kollektivtrafik på grund av sitt funktionshinder skall erbjudas färdtjänst. Färdtjänsten skall vara en del av kollektivtrafiken och inte bedrivas som social omsorg. Därför ska taxorna inte överskrida kollektivtrafikens." Huvudsaken är att alla har möjlighet att leva ett stimulerande liv, inte att vi alla gör allting på samma vis.

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

Samhället är idag tyvärr handikappskapande. För KdS handlar det framför allt om att skapa ett samhälle där alla, oavsett till exempel funktionshinder, har samma värde och betydelse i samhällslivet. Men också om att förebygga, överbygga och i sista hand kompensera den enskildes handikapp genom en samhällsplanering som har som mål att tillgodose alla medborgares olika behov.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA? I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

Ja, vi känner till ADA lite grand. Både lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS och ADA är så nya att det ännu inte går att uttala sig om dess konsekvenser, varför vi tycker att man bör avvakta utvärderingen innan ytterligare lagstiftning görs. KdS tycker det är bra att handikappombudsmannen ska utvärdera sin egen verksamhet. Riksdagen har dessutom givit regeringen i uppdrag att se över huruvida handikappombudsmannen bör ges rätt att driva processer, och regeringens beredning får visa om detta är lämpligt eller inte.

TEMA VALET

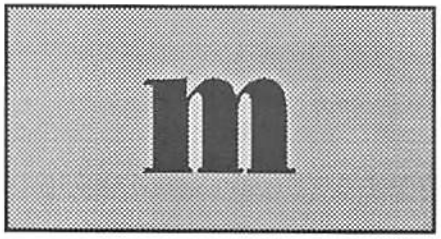

Johan Tiedemann, socialpolitisk handläggare.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Det går inte att säga att personer med funktionshinder är diskriminerade i Sverige. De senaste tre åren har den moderatledda regeringen väsentligt förbättrat situationen för de funktionshindrade. Det gäller tex LSS, handikappombudsmannen, förbättrade vårdbidrag, översyn av bilstödet och särskilda insatser för kvinnor och invandrare med funktionshinder – bara för att nämna några förbättringar som genomförts. Det återstår mycket att göra – men den borgerliga regeringen har tagit de första viktiga stegen.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Diskriminering kan både handla om socialpolitik och mänskliga rättigheter. Vår utgångspunkt är att funktionshindrade skall ges möjlighet att leva ett så normalt liv som det över huvud taget är möjligt.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

Runt om i Sverige pågår i dag en anpassning av tex de allmänna kommunikationerna för att underlätta för funktionshindrade att använda sig av dessa. Vi stöder självfallet denna utveckling och menar att ansvars och finansieringsprincipen bör utnyttjas i större utsträckning för att påskynda detta arbete.

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

Hänvisar till föregående svar.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA? I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

Vi anser att den amerikanska lagstiftningen är oerhört intressant och har i andra sammanhang påpekat vikten av att svenska beslutsfattare studerar denna av Bush presenterade och beslutade lagstiftning. Vi menar vidare att ett av de sätt att påskynda anpassningen i samhället för de funktionshindrade är att använda sig av ansvars- och finansieringsprincipen.

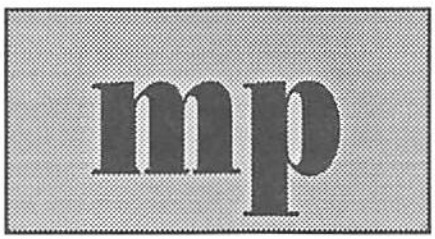

Inger Hallquist Lindvall, Partistyrelsen.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Funktionshinder är ett mycket vitt begrepp. Jag är övertygad om att många enskilda ofta hamnar i situationer, där de känner sig utsatta för diskriminering. Det handlar både om en eftersläpning då det gäller attityder rent allmänt i samhället och om bristande kunskaper bland samhällsplanerare, arkitekter och byggentrepenörer av olika slag och inte minst hos arbetsgivare, hos olika myndigheter tex försäkringskassa och socialkontor. Även inom sjukvården saknas ofta adekvat kunskap om personer med olika handikapp och funktionshinder. Det sista gäller inte minst relativt nya grupper handikappade ss amalgamdrabbade och elöverkänsliga. Vi har en lång väg att gå innan samhället lär sig ett förebyggande angreppssätt inom detta områdes alla aspekter. Risken för diskriminering på arbetsmarknaden är också överhängande.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Frågan innefattar både socialpolitik och rättssäkerhet.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

En sådan rättighetslag som anges i exemplet skulle kunna vara ett sätt att påskynda arbetet med handikappanpassning av kollektiva färdmedel. I vårt partiprogram står: "De handikappade skall erbjudas transporter på lika villkor som är likvärdiga andra gruppers".

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

(Svar på fråga 4 och 5) Upplysning, utbildning och ett utökat samrådsförfarande med olika brukargrupper är självklara ingredienser för att uppnå målen i vårt partiprogram om att handikappade i så stor utsträckning som möjligt ska kunna leva under samma villkor som andra. Vi har inte tagit ställning i detalj till hur mycket av lagstiftningen som kan komma att krävas, men är beredda att titta närmare på hur ADA är utformad och vad som kan vara tillämpbart för svenska förhållanden.

TEMA VALET

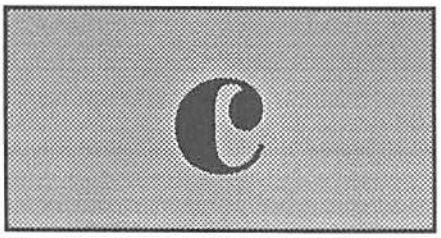

Marianne Jönsson, socialförsäkringsutskottet.

Håller du med om att personer med funktionshinder diskrimineras i vårt samhälle?

Ja.

Anser ditt parti att det vi kallar för diskriminering är en fråga om socialpolitik eller en fråga om medborgarnas rättssäkerhet?

Det är en fråga om medborgarnas rättssäkerhet.

STIL tycker att det borde finnas rättighetslagar, tex rätten att som medborgare och skattebetalare använda vanliga stadsbussar istället för färdtjänst. Vad anser ditt parti om en sådan rättighetslag?

Centern anser att sådana här rättslagar måste införas succesivt och vad vi hittills har hävdat är rätten till arbete.

Hur kommer ditt parti engagera sig för att hela samhället ska bli tillgängligt för människor med funktionshinder?

Möjligheterna att som funktionshindrad fungera i samhället finns. Vad man måste göra är att se till så att lagarna efterlevs.

Känner du till den amerikanska rättighetslagen Americans with Disabilities Act, ADA? I vilken utsträckning kan den vara vägvisande för sverige?

Ja, jag känner till den. Till att börja med kan ju Sverige och USA inte riktigt jämföras, men deras lag kan mycket väl inspirera oss här i Sverige.

FNs standardregler

FN:s Standardregler (som här återges i korthet), som nämns i bla intervjun med Inger Claesson Wästberg ska tjäna som riktlinjer för regeringarnarna världen runt. De är ämnade att ge förutsättningar för att människor med funktionshinder ska kunna delta på lika villkor i samhällslivet.

De ska verka till:

*att **öka medvetenheten** i amhället om personer med funktionshinder, deras rättigheter, behov och möjligheter till medverkan. Detta ska ske genom att funktionshindrade får information om sina rättigheter och att samhället informeras om handikappfrågor.*

*att funktionshindrade får **effektiv medicinsk vård** genom tidig diagnostik och behandling. Barn och ungdomar har hög prioritet. Vårdpersonal ska utbildas.*

*att möjligheter till **rehabilitering** finns. Funktionshindrade ska efter funktionsförmåga kunna leva så oberoende som möjligt.*

*att utveckla **stödåtgärder**, bla hjälpmedel för att öka oberoendet i det dagliga livet och möjligheter att utöva sina rättigheter.*

*att erkänna **betydelsen av tillgänglighet genom att bla undanröja hinder i den fysiska miljön** och göra information och kommunikation tillgänglig för funktionshindrade.*

*att ge **undervisning** för barn, ungdomar och vuxna med funktionshinder på alla nivåer.*

*att ge funktionshindrade möjlighet till **arbete** på landsbygden och i städerna.*

*att garantera funktionshindrade **social trygghet och inkomst.***

*verka för funktionshindrade personers jämlikhet och **fulla delaktighet i familjelivet**, rätten till personlig integritet och att lagarna inte diskriminerar funktionshindrade med hänsyn till sexuella förbindelser, äktenskap och föräldraskap.*

*att funktionshindrade ska kunna delta i **kulturell verksamhet**.*

*att funktionshindrade har likvärdiga möjligheter till **rekreation, sport och idrott** och jämställd rätt att **delta i religionsutövning**.*

*att ansvara för **insamling av data och spridning av information** om levnadsförhållanden för personer med funktionshinder och verka för forskning kring handikappfrågor.*

*att handikappaspekter beaktas inom all **samhällsplanering**.*

*att ansvara för att **lagstiftningen** syftar till att ge jämlikhet och full delaktighet.*

*att ansvara för att **nationella kommittéer** bildas för handikappfrågor.*

att erkänna handikapporganisationernas rådgivande roll och rätt att företräda personer med funktionshinder på nationell, regional och lokal nivå.

*att **ansvara finansiellt för nationella program**, som ger personer med funktionshinder jämlikhet och full delaktighet.*

*att ansvara för **utbildning** av personer som arbetar med planering och program för funktionshindrade.*

*att ansvara för **uppföljning och utvärdering av nationella handikapprogram**.*

*att stater ska delta i **internationellt samarbete** för att tillförsäkra personer med handikapp jämlikhet och full delaktighet i samhällslivet.*

Sammansättningen av det råd som ska bisitta Handikappombudsmannen går alltså åtminstone i ett väsentligt avseende stick i stäv mot de riktlinjer som FN formulerat. Se markerad text! Red

STIL-NYHETER • STIL-NYHETER • STIL

Verksamhetsledaren om nya avtalet

Nytt avtal för anställning av personlig assistent skrivet mellan KFO och SKAF

Under våren har Kooperativens Förhandlingsorganisation (KFO) haft ett antal överläggningar med Svenska Kommunalarbetarförbundet (SKAF) för att åstadkomma ett särskilt avtal för anställning av personliga assistenter, anpassat till de speciella arbetsförhållanden som råder inom detta område. Under slutskedet av förhandlingarna har även STIL ingått i en delegation från KFO. Bestående av medlemsföretag som idag anställer personliga assistenter och därför har erfarenhet av vad ett avtal bör innehålla för att på bästa möjliga sätt tillgodose arbetsgivarens krav på flexibilitet när det gäller arbetstider mm, samtidigt som man måste tillgodose SKAF.s krav på anställningsvillkor i nivå med arbetsmarknaden i övrigt.

Den 7 juli 1994 kom KFO och SKAF slutligen överens om ett särskilt avtal för anställning av personliga assistenter. Avtalet bygger på det sk RHB-avtalet som har anpassats till bla bestämmelserna i LSS. Eftersom det fortfarande råder vissa oklarheter beträffande anställning av assistenter hos *enskilda arbetsgivare*, (detta gäller alltså ej STIL:s arbetsledare), har avtalet skrivits för en försöksperiod på ett år. Under denna tid ska avtalet utvärderas av STIL och de övriga kooperativen och inför kommande avtalsperiod ska våra synpunkter ligga med som grund för förhandlingarna om nästa periods avtal.

BJÖRN JIDÉUS

STIL arbetar vidare med att tolka LASS

STIL arbetar vidare med tolkningarna av LASS, Tillsammans med Kommunförbundet och Föreningen JAG, har STIL i början av sommaren diskuterat med RFV om vissa förenklingar i tillämpandet av lagen. Detta har resulterat i att nu kan kommuner, kooperativ och vissa andra organisationer begära och få ersättning på en budgeterad genomsnittlig kostnad av de totala antal timmar assistans som produceras. Detta lättar naturligtvis upp administrationen för stora arbetsgivare som tex STIL.

Nu måste vi arbeta vidare för att klargöra hur uppkomna kostnader ska täckas under tider då arbetsledare befinner sig som patient på tex sjukhus. Idag stipuleras det att tid som assistenter arbetar på sjukhus inte räknas av försäkringskassan såsom ersättningsbar tid. M. a.o. utgår ingen assistansersättning utgår för denna tid. Vi anser detta vara fullständigt vansinnigt av flera skäl:

- Arbetsledaren behöver sina vanliga assistenter även på sjukhuset, för tolkning med flera personliga arbetsuppgifter
- Det kan ingå som ett normalt behov att befinna sig på sjukhus några dagar i månaden.
- Arbetsgivaren (STIL mfl) kan inte begära att assistenterna skall stå till förfogande utan lön under aktuell tid. Följden blir att de söker sig till andra platser. Tryggheten och kontinuerlighet försvinner.

Hur detta skall finansieras måste klargöras med det snaraste så att vi på sikt skall klara av att åta oss arbetsgivaransvaret. Det finns möjlighet att, till skydd för den som är enskild arbetsgivare (enl RFV:s Allmänna Råd s 36), jämställa personlig assistans på institution eller sjukhus under viss tid som normalt lämnas assistans. Detta borde även gälla STIL och andra större arbetsgivare, då det skall vara den totala assistanskostnaden som skall täckas.

Vi arbetar vidare med att förklara, för berörda myndigheter, hur och när kostnader uppstår och vad ingångna anställningsavtal innebär.

BJÖRN JIDÉUS

DU hör av dig till STILETTEN

DEBATT

Sommarens badskandal i Varberg otänkbar om vi hade haft en antidiskrimineringslag typ ADA i sverige

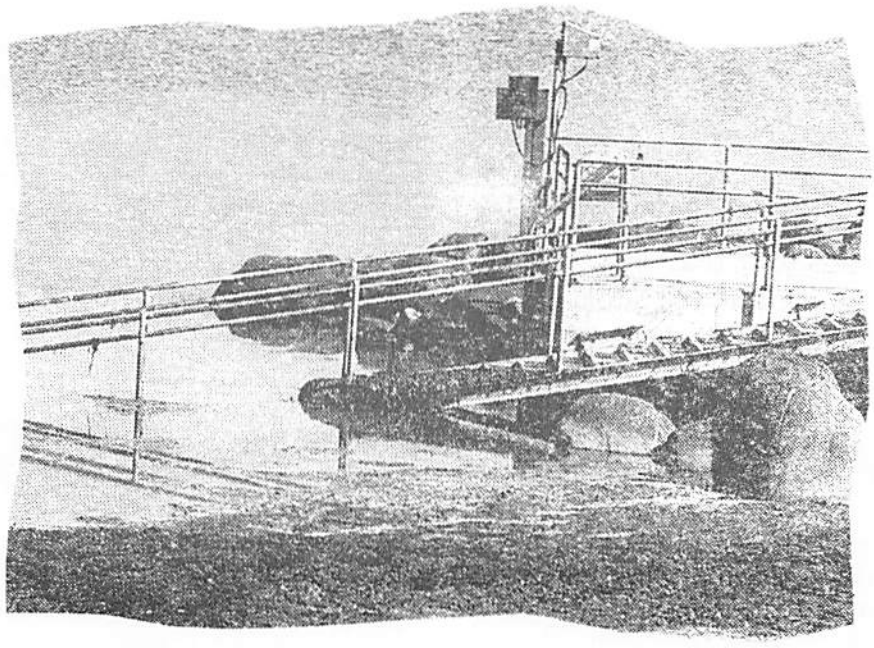

Svalkande utomhusbad denna heta sommar var defintivt inte någon självklarhet för människor med funktionshinder i turistorten Varberg. Den efterlängtade splitternya handikappanpassade badanläggningen à två miljoner kronor visade sig vara obrukbar.

Sedan ett decennium har handikapporganisationerna i Varberg kämpat för en möjlighet till bad någonstans utmed den långgrunda kusten. För ca två år sedan avsatte kommunen två miljoner för ändamålet. Lämplig plats bestämdes till Apelvikens kurort, numera lyxhotell, tidigare sanatorium och sjukhus. Pengarna betalades till bolaget Contekton för att Varbergs Kurort AB skulle, som det heter i avtalet "utan kostnad för kommunen, driva anläggningen och ställa den till de handikappades förfogande".

Ansvarstvister, tjänstemannavälde, arrogans från arkitekt och entrepenör samt, inte minst, avsaknad av vanligt bondförnuft, resulterade emellertid i att anläggningen helt enlelt inte gick att använda. Den heta sommaren aktualiserade givetvis detta faktum och skandalen lyftes fram i ortspressen.

Anläggningen består av en byggnad med toalett, dusch, bastu och samlingsutrymme samt en lång betongbrygga som slutar i en fyrkantig depå försedd med en liftanordning och en svagt sluttande trappa ut i vattnet.

Badet är otjänligt dels på grund av felkonstruktion, (strömmar drar in tång och slammar igen i just den vinkel som utgör badet, stanken är vedervärdig och vattnet är tjockt och grumligt), dels på grund av utebliven rensning. Kommunen, som rensar hela den övriga kuststräckan, menar att Kurorten skulle ha skött detta och Kurorten anser tvärt om. Kvar står faktum, vattnet är otjänligt och brukaren blir lidande.

Vidare fungerar inte liften, skälva kärnan i anläggningen (för den var väl ämnad till att möjliggöra bad eller?). Anläggningen ligger dessutom avskild från den närliggande allmänna badstranden och betongdepån erbjuder inga bekvämligheter för den i sällskapet medföljande som saknar medhavd stol (rullstol). När undertecknad med större sällskap skulle besöka badet, tvingades vi välja. Handikappbadet eller det allmänna badet och det oavsett de sanitära olägenheterna.

En representant för den samlade handikapprörelsen säger att entrepenörer och tjänstemän inte tillräckligt lyssnat på brukarnas önskemål. Man är till min förvåning tillfreds med läget men skulle vilja ha bryggan ännu längre ut för att slippa tången. En fungerande hiss och en ordentlig information om hur den fungerar är krav som kvarstår.

På kommunen viftar man ifrån sig och på Contekton säger man att bygget har skett på den plats och enligt de anvisningar som kommunen givit. Man beklagar dock att man inte räknade med tångfenomenet.

Sammanfattande kommentar

Förklaringen till, att anläggningen, vilken undertecknad uppfattar som djupt diskriminerande, omhuldas av både kommun och lokal handikapprörelse är förmodligen en gedigen tradition av institutionellt tänkande (Apelvikens sjukhus). Närbelägna DHR:s Sommarsol, hardäremot sedan urminnes tider, en ramp över sanden, ett räcke långt ut i vattnet, (användbart för vem som helst), en vattentålig vagn med stora däck och allt placerat på allmänt bad. En billig lösning som förvisso kräver någon anställd, men som inte diskriminerar. För två miljoner kan man säkert anställa en hel armé av arbetslösa i flera år, de tre sommarmånader det gäller.

ROLAND EWERS*

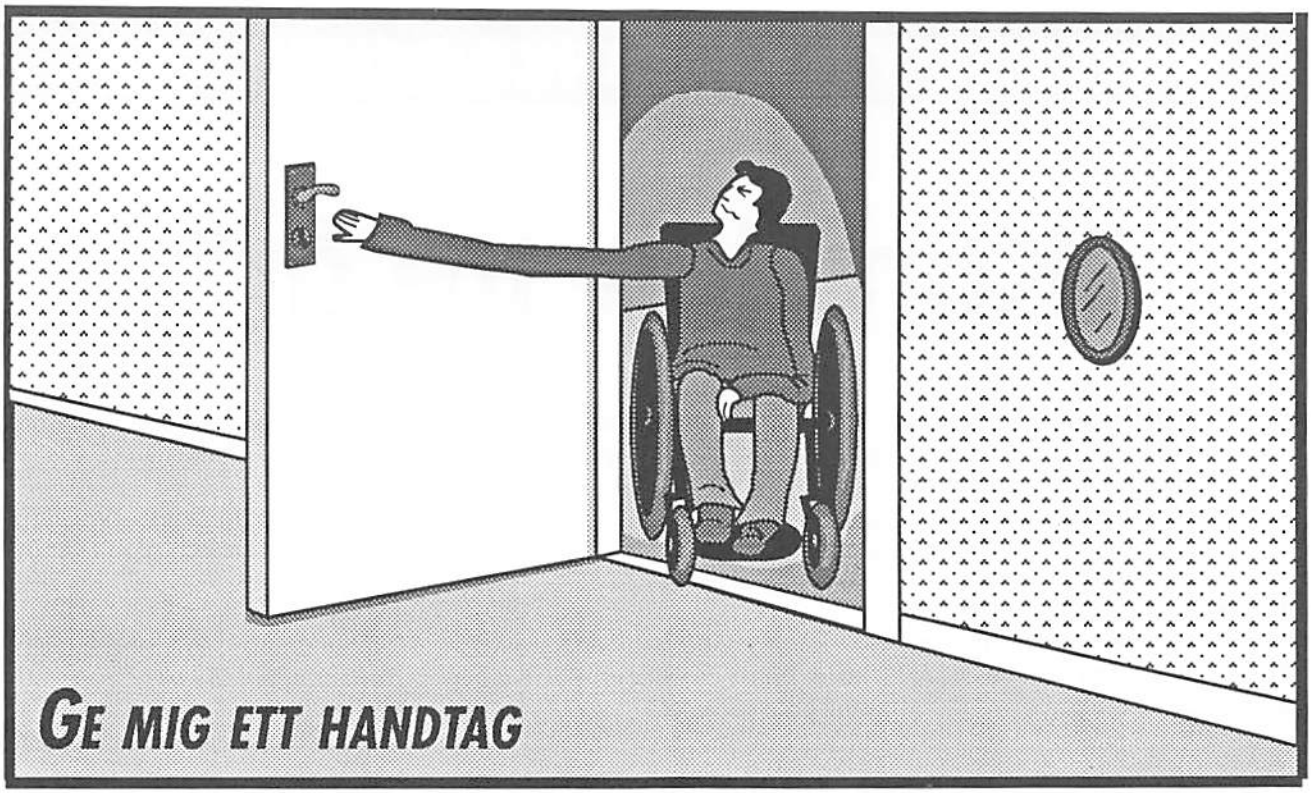

ILLUSTRATION: JENNY GUSTAVSSON EWERS

Redaktör med hustru, katt och väntande barn nödgades återigen flytta. Från gudsförgätna landsbygden in till centralorten (Varberg). Kommunen beviljade anpassningsbidrag. Vis av erfarenhet lät jag inte nog betona vikten av små handtag i bakkanten på varje dörr, en nödvändighet som vidhängande illustration tydligt visar. Efter två intensiva möten med arbetsterapeut, summerade hyresvärden sänkning av samtliga dörrlås och originalhandtag. En missuppfattning på grund av att man inte lyssnat på mig som brukare som kunde ha kostat åtskilliga tusenlappar. Ett tips! Vanliga kökslådhandtag med genomgående skruvar, är bäst eftersom dagens dörrar är bräckliga i sin konstruktion

Semester i svensk långvård med DDR-standard

STIL kontaktades av två kvinnliga resenärer med funktionshinder, Aia Zemp, Zürich och Petra Stephan, Berlin. "Jag har frivilligt lagt in mig på institution. Jag som trodde att det inte fanns några institutioner kvar i Sverige" var Aias sammanfattande kommentar efter vistelsen. Petra tyckte att det var konstigt att hotellet vid den underbara sjön nästan stod tomt under högsäsongen. Det var endast befolkat av några gäster med funktionshinder – mest äldre – alla med samma föreningströja. "Personalen var mycket jobbig. De behandlade oss inte som vanliga hotellgäster. Vi fick inte ens byta våra platser i matsalen. Precis så var det i den hemska internatskolan jag gick under DDR-tiden."

Båda hade bokat in sina hotell hos reguljära resebyråer som inte alls hade upplyst dem om vilka slags "hotell" det var frågan om. "Jag kommer att varna mina vänner så att de inte gör samma misstag", sa Petra. "Däremot kommer jag att berätta för dem om de fina moderna och tillgängliga hotell som finns på alla platser i landet och den härliga svenska naturen".

Aia och Petra vistades på hotell Årevidden och Tranåsbadet som ägs av DHR och drivs med statsbidrag.

ADOLF RATZKA

PA §arantin

Om Du är arbetsledare och har fått avslag på din begäran om personlig assistans, eller om Du har fått tidigare beslut försämrat.

STIL bidrar med den experthjälp och de ekonomiska resurser som behövs för att överklaga och driva den juridiska processen.

Din egen insats är begränsad till 500 kr om du och STIL anlitar extern hjälp.

Ring STIL:s kansli och tala med Lars-Gunnar Ericsson, eller fråga bara om PA-garantin, så får Du ytterligare skriftligt eller muntligt besked om hur det fungerar.

NOTERAT, TYCKT, TÄNKT OCH KLIPPT

"Kan själv tre år"

Sjukdomen MS gjorde mig mer och mer beroende av hjälp. Försämringen gick plötsligt mycket fort efter att ha hållit sig stilla under en lång följd av år.

Jag fick alltså hjälp av hemtjänsten och kände mig ganska förtvivlad. Det stämde inte alls med mina tider etc, och framför allt stämde det inte att jag klagade för att få hjälp.

Jag gjorde mig mindre och osjälvständigare, men efter bara en månad återföll jag i självständighet och bad en duktig flicka jag kände om hjälp och betalade henne ur egen ficka istället. Det stämde mycket bättre.

Jag tyckte inte om att betala svart och ringde försäkringskassan och frågade hur jag skulle göra.

En tillmötesgående man svarade att jag skulle ta kontakt med STIL och det var ett mycket gott råd.

Jag fick också papper om rätten till personlig assistans.

Nu har jag gått arbetsledarkursen och håller på att anställa en eller två personliga assistenter.

Men det viktiga som jag har behov att skriva om är hur min inställning till min sjukdom förändrats av att jag har träffat personalen och styelsen på STIL.

Jag mötte starka glada människor som inte gnäller för att få ut mesta möjliga hjälp i sin svåra situation – utan just stolta självständiga som för – allt smör i Småland – vill klara sig själva och som självklart tar vara på sin rätt till personlig assistans för att just klara ett självständigt värdigt liv.

Det stämmer för mig – och jag är mycket tacksam och glad över deras goda exempel.

Det har ändrat min inställning till min situation som MS-sjuk.

Jag riskerade att fastna i vanföreställningen att jag måste visa mig hjälplös och behövande för att få hjälp.

Nu väcktes en glad inställning "Kan själv tre år". Så säger mina barnbarn när man försöker ta över och hjälpa dom.

Katarina Callermo*
Sollentuna

Hurra för processassistans

I skrivande stund skriver vi juni månad. Jag vet inte riktigt när min insändare kommer in i tidningen, men jag vill ösa lite beröm över STIL. Hur man nu kan ösa lite? Öser betyder väl mycket? Mycket stämmer faktiskt bättre med mina intentioner. Alltså, jag vill ösa mycket beröm över STIL. Såhär ligger det till:

Rdan hösten 93 ansökte jag om assistans via försäkringskassan. Först våren 94 krystade de ur sig ett avslag vilket egentligen inte gjorde så mycket. Vår herre eller någon annan högre makt har manipulerat mitt tillstånd till det bättre. Jag behöver inte längre så mycket timmar. Det var ändå en otrolig långbänk från kassans sida.

Ganska nyligen flyttade jag till Värmdö. I god tid före flytten skrev jag till dem, socialdistriktet, och redogjorde för min situation. Detta var i februari. Fortfarande i skrivande stund är min assistentfråga inte löst! Till viss del får vi tillskriva skulden de nya lagarna men oviljan att erbjuda personlig assistans genom STIL har inte gått att dölja. Nu har ju STIL processassistans. Det är det saken gäller. Villken tur, skicklighet av tidigare styrelse att kunna förytse alla svårigheter vi medlemmar kan drabbas av. Vi har ju faktiskt juridisk hjälp till en rimlig kostnad. Det känns mycket, mycket skönt med sakkunskap att luta sig på i mitt fall. Inga garantier finns ju för assistans på mina villkor, men chansen är så mycket större än om jag fajtats själv. Jag vill i och med detta rikta min tacksamhet mot dem som i tid insåg nyttan av processassistans. Förmodligen är min situation under kontroll när du läser detta, tack vare STIL.

Hälsningar Johan Sjögren*

STILETTEN

STILETTEN kan bli ännu vassare med Din medverkan.

Berätta om episoder eller livsavgörande händelser som betytt något i ditt liv som person med funktionshinder.

Ge tips om hur just du, som arbetsledare och brukare av personlig assistans, tacklar vardagen.

Tipsa om hjälpmedel eller uppfinningar som underlättat för dig.

Visa på offentliga platser i din omgivning som är otillgängliga för människor med funktionshinder.

Klipp ut artiklar och notiser som du tror kan vara av intresse för STILETTEN:s läsare.

Skriv debattinlägg, artiklar, kåserier, notiser, foton, teckningar mm.

Skicka till:
"STILETTEN"
STIL
Bondegatan 39
116 33 Stockholm
Tel 08.640 81 10

Tips för nybörjare

På denna sida har vi i de senaste numren av STILETTEN haft några goda råd för nyblivna arbetsledare. De bygger på en tidigare införd artikel av Barbara Silfverskiöld-Linden. Kontakta kansliet för rekvirering av tidigare nummer.

Gå STIL:s arbetsledarkurs!

Kontakta kansliet för närmare information.
Tel: 08.640 81 10
Fax: 08.641 67 10

Karo hem-fotvård

– vi gör hembesök –
Pris 220:- inklusive fotmassage
Erstagatan 26

Tel: 08-642 66 76
Vi är medlemmar i Svenska Fotvårdsförbundet

Personlig Assistans i södra Spanien 94/95

Jag heter Anders Antonen och är personlig assistent sedan 15 år tillbaks och jag ska nu studera i södra Spanien. Jag är initiativrik, snabb och punktlig och jag har arbetat mycket med unga gravt funktionshindrade.
Så behöver du personlig assistans i södra Spanien under läsåret 94/95, ring mig tel 08.668 15 74

Nästa nummer av STILETTEN kommer i december

Anpassad lägenhet vid havet

Tre rum och kök, 75 kvm, inglasad balkong finns i Åskloster, 13 km från Varberg och sex mil motorväg från Göteborg. Lägenheten är anpassad med bla elektriskt höj och sänkbar köksenhet. Nära till busshållplats och bensinmack med livsmedel.
Huset, ca tre år gammalt rymmer åtta lägenheter. Den anpassade lägenhetens fönster vetter alla ut mot havet ca 200 m därifrån.

Månadshyra 3.700 kr inkl. värme

Är du intresserad kan du höra av dig till: Klas Tel: 0300/709 70

STIL
Bondegatan 39
116 33 STOCKHOLM
STOCKHOLM 14.9.94
SVERIGE
0640
FB 35788

STIL

Pionjär inom personlig assistans

STIL började redan 1984 arbeta för att skapa en modell för personlig assistans i egen regi. Resultatet blev ett brukarägt kooperativ som sedan 1987 administrerat personlig assistans. Genom vårt banbrytande initiativ och politiska arbete har vi också skapat förutsättningarna för assistansersättningen som är en del i den nya lagen LSS. En rättighetslag som ger Dig rätt att använda personlig assistans och möjlighet att själv bestämma vem som skall utföra Din assistans.

STIL har lång erfarenhet och kompetens när det gäller personlig assistans. Vi har därför utvecklat en omfattande:

Arbetsledarutbildning

Kursen lär ut hur man fastställer sitt assistansbehov och hur man rekryterar, anställer och schemalägger sina egna personliga assistenter. Utbildningen äger rum under 8 kvällar, kostar 500 kronor och hålls i STILs lokaler.

Genom att köpa eller hyra vår nya video "Fru Schledermann" finns nu också en möjlighet att närmare studera hur personlig assistans kan fungera i praktiken.

Är Du intresserad kontakta STIL för mer information.

Stockholmskooperativet för Independent Living
Bondegatan 39
116 33 STOCKHOLM
Tel 08-640 81 10
Fax 08-641 67 10